

Paradoxal stämbandsrörlighet - Logopediska riktlinjer

Bakgrund

Paradoxal stämbandsrörlighet eller Vocal cord dysfunction (VCD) är ett tillstånd där personen, ofta i samband med fysisk aktivitet, upplever en plötslig andnöd som i vila snabbt avklingar. Vid svårare fall kan andnöden även utlösas av andra faktorer såsom emotionell stress, då även i vila. Andnöden uppstår på grund av spänningar i halsmuskulaturen vilket gör att stämbanden förs samman vid andning, istället för att stå isär, och skapar då ett tillfälligt stopp i luftflödet. Tillståndet försvinner när spänningarna försvinner och andningen återgår till det normala. Alla kan drabbas av VCD, men idrottande flickor i åldrarna 14-17 år är överrepresenterade. Dessa personer är ofta högpresterande i skola och/eller arbete samt har höga krav på sig själva.

Indikationer för logopedisk utredning

Andnöd i samband med fysisk ansträngning eller andra utlösande faktorer, vilka ej beror på astma eller annan sjukdom i luftvägarna.

Remiss

Remiss skickas till logoped efter undersökning hos ÖNH-läkare

Logopedisk utredning

Logopeden tar en utförlig anamnes där bland annat personens livssituation beträffande skola och/eller arbete samt fritidssysselsättning kartläggs.

Indikationer för logopediska behandlingsåtgärder

Andnöd i samband med fysisk ansträngning eller andra utlösande faktorer, vilka ej beror på astma eller annan sjukdom i luftvägarna.

Logopediska behandlingsåtgärder

Logopedens roll är att informera om VCD och grundläggande anatomi, lära ut andningsteknik vid vila, tal och ansträngning samt att lära ut strategier för personen att ta till i den akuta situationen. Detta sker vanligtvis vid totalt tre besök hos logopeden. Uppföljning görs efter tre månader. Kontakt med fysioterapeut kan förmedlas vid behov.

Mål

- Att andningsbesvären minskar i frekvens eller försvinner helt

- Att personen blir medveten om andning vid vila, tal och fysisk ansträngning och stresspåslag, samt lär sig en god andningsteknik för dessa tillfällen.
- Att personen ska hitta strategier att ta till i den akuta situationen
- Att personen blir medveten om vad som bidrar till hög anspänning och vad som kan utlösa den akuta situationen.

Referenser

1. Brugman, S.M & Newman, K. (1993). Vocal Cord Dysfunction. National Jewish Medical and Research 11(5).
2. Björck, G, Bergström, H, Nygren, U & Hedin, G. (2006, november). Vocal Cord Dysfunction – differentialdiagnos till astma. *Läkartidningen* 48(103). Tillgänglig: http://www.lakartidningen.se/OldWebArticlePdf/5/5563/LKT0648s3832_3836.pdf
3. Moberg, M & Thulin, I (2011). *Logopediskt och foniatriskt omhändertagande vid ansträngningsutlöst andningsfunktionsstörning* (Magister uppsats). Lund: Röst- och Talvårdsavdelningen, Skånes Universitetssjukhus. Tillgänglig: <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/2862310>
4. Newsham, Klaben, Miller, Saunders: "Paradoxical Vocal-Cord Dysfunction: Management in Athletes. *Journal of Athletic Training*, 2002(3).
5. Sullivan, M.D, Heywood, B.M & Beukelman, D.R (2001). A Treatment for Vocal Cord Dysfunction in Female Athletes: An Outcome Study. *The Laryngoscope* 111, October, 1751-1755.